

Rekenkamer
LANSINGERLAND

opzet quick scan civiele kunstwerken Lansingerland

1 inleiding

1-1 inleiding

‘Civiele kunstwerken’ is een verzamelnaam voor allerlei geconstrueerde objecten in de openbare ruimte. De gemeente Lansingerland onderscheidt de volgende typen: beschoeiing, bruggen, damwanden, duikers, kademuuren, keerwanden, monumenten, muren, schanskorven, sluizen, steigers, stuwten, taludtrappen, tunnels en viaducten. Beheer van civiele kunstwerken is een onderdeel van het bewaken en waarborgen van de gewenste kwaliteit van de openbare ruimte.

1-2 aanleiding

Goed beheer van civiele kunstwerken is met name van belang met het oog op twee risico’s: (1) het financiële risico en (2) het wettelijke aansprakelijkheidsrisico. Het financiële risico heeft vooral betrekking op de afweging tussen minimalisering van de onderhoudskosten en verlenging van de levensduur van objecten. Bijvoorbeeld: verlaging van de onderhoudsinspanning (en dus –kosten) kan leiden tot verkorting van de levensduur van objecten en dus kapitaalvernietiging. Het wettelijke aansprakelijkheidsrisico uit zich in mogelijke aansprakelijkheidstelling voor door personen geleden schade als gevolg van een gebrek in een civiel kunstwerk.

De essentie in het beheer van civiele kunstwerken is om binnen de kaders van de wet het optimale niveau van onderhoud aan civiele kunstwerken te vinden en te realiseren zodat deze tegen minimale kosten (over de volledige levensduur) functioneren.

In augustus 2012 heeft de gemeente Lansingerland voor het eerst een beheerplan civiele kunstwerken vastgesteld. Als gevolg van bezuinigingen is het budget dat is toegekend voor de uitvoering van dit beheerplan aanzienlijk lager dan het budget dat volgens het beheerplan nodig is. Aangezien deze bezuiniging de financiële risico’s en veiligheidsrisico’s die samenhangen met het beheer van civiele kunstwerken kan vergroten, wil de rekenkamer met dit onderzoek nagaan of de gemeente Lansingerland de risico’s voldoende beheerst.

1-3 beleidsmatige en financiële context

beheerplan civiele kunstwerken

De gemeente Lansingerland beschikt over een beheerplan civiele kunstwerken (augustus 2012).¹ Doelen van het beheerplan zijn:

- een beeld te geven van de kwaliteit van de civiele kunstwerken in de gemeente Lansingerland;

---

¹ Dit beheerplan is opgesteld door ANS adviesgroep.

- een beeld te geven van het uit te voeren onderhoud en beheer;
- het maken van een doorvertaling naar de benodigde financiële middelen.

omvang areaal civiele kunstwerken

Volgens het beheerplan telt de gemeente Lansingerland 2.125 kunstwerken (zie tabel 1-1). Alle kunstwerkwerken zijn in eigendom en beheer van de gemeente Lansingerland.

tabel 1-1: overzicht kunstwerken in Lansingerland

kunstwerk	aantal	som lengte (in meter)
beschoeiing	253	59.441
brug	306	2129
damwand	547	20.316
duiker	339	ca. 5.500
kademuur	17	682
keerwand	323	6.935
monument	1	10
muren	98	1.473
schanskorf	36	5.090
sluis	1	
steiger	31	371
stuw	52	163
taludtrap	104	577
viaduct	5	327
eindtotaal	2.125	

Bron: beheerplan civiele kunstwerken, gemeente Lansingerland, p. 11

onderhoudsscenario en kwaliteit areaal

Het beheerplan gaat uit van het onderhoudsscenario 'minimaal onderhoud'. Dit scenario houdt in dat enkel om veiligheidsredenen onderhoud aan kunstwerken wordt gepleegd. Bij het opstellen van het beheerplan is de kwalitatieve toestand van 75% van het areaal op basis van visuele inspecties beoordeeld op het aspect veiligheid.² Als onderdeel van het aspect veiligheid is hierbij ook gekeken naar de functionaliteit van de kunstwerken. Bij de inspecties zijn aan het areaal de scores 'goed', 'matig' en 'slecht' toegekend. Het gewenste kwaliteitsniveau is volgens het beheerplan dat de kunstwerken niet 'slecht' scoren. Het algemene beeld dat uit de inspecties volgde was dat de kwaliteit van het areaal matig is. Bij objecten die slecht scoren gaat het voornamelijk om objecten die het einde van hun levensduur bereiken en hun functionaliteit hebben verloren.

financiële context

In het beheerplan civiele kunstwerken is het benodigd budget voor de uitvoering van het beheerplan voor de periode 2013-2016 opgenomen, waarbij is uitgegaan van het onderhoudsscenario 'minimaal onderhoud'. Begin 2012 zijn taakstellende

² Inmiddels is ook de overige 25% van het areaal geïnspecteerd.

bezuinigingen vastgesteld die ook het beheer van civiele kunstwerken treffen. In tabel 1-2 is een overzicht opgenomen van het benodigde budget en het toegewezen budget voor het beheer van civiele kunstwerken (exclusief investeringen).

tabel 1-2: benodigde en toegewezen budget voor beheer civiele kunstwerken

(in EUR)	2013	2014	2015	2016
benodigd budget ³	678.992	678.992	678.992	678.992
toegewezen budget	469.820	416.817	431.779	447.285
verschil	-/-209.172	-/-262.185	-/-247.213	-/-231.717

reserve beheerplannen

Onverwachte kosten worden volgens het beheerplan gefinancierd uit de reserve beheerplannen. Deze reserve is niet alleen bedoeld voor het beheer en onderhoud van civiele kunstwerken, maar voor het beheer en onderhoud van de gehele openbare buitenruimte. De reserve loopt in principe tot en met 2020, maar elke opname uit de reserve verkort de looptijd. Op 1 januari 2013 bedroeg deze reserve € 11 miljoen.

1-4 bestuurlijke en ambtelijke verantwoordelijkheid

De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het beheer van civiele kunstwerken ligt bij de wethouder die 'beheer buitenruimte' in zijn portefeuille heeft. De ambtelijke verantwoordelijkheid is neergelegd bij de afdeling Beheer en Onderhoud. Voor het beheer van civiele kunstwerken is binnen de gemeente Lansingerland 1 FTE beschikbaar gesteld voor de functie van beheerder. In het beheerplan is vermeld dat risicobeheersing prioriteit behoort te krijgen van de beheerder, gezien de matige kwaliteit van de kunstwerken, de gekozen onderhoudsstrategie en het beperkte budget.

Naast de beheerder is het team buitendienst betrokken bij het beheer van de civiele kunstwerken. Zij moeten volgens het beheerplan een groot deel van het klein onderhoud uitvoeren en klachten en meldingen afhandelen. Onderhoudsprojecten waarbij sprake is van groot onderhoud of vervanging worden geleid door het team projecten.

2 doel- en vraagstelling

De rekenkamer beoogt met deze quick scan na te gaan of de gemeente Lansingerland voldoende zicht heeft op de risico's die samenhangen met de gekozen onderhoudsstrategie en de bezuinigingen op het budget en tevens te beoordelen of de gemeente Lansingerland adequate maatregelen heeft getroffen om deze risico's te beheersen.

³ Uitgaande van de insectieresultaten beschikbaar in februari 2012.

De centrale vraag luidt als volgt:

Heeft de gemeente Lansingerland voldoende zicht op de risico's die samenhangen met de gekozen onderhoudsstrategie en de bezuinigingen op het budget en worden deze risico's adequaat beheerst?

De centrale vraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen:

- 1 Welke uitgangspunten hanteert de gemeente Lansingerland voor het beheer van civiele kunstwerken?
- 2 Welke keuzes heeft de gemeente Lansingerland gemaakt in de uitvoering van het beheerplan civiele kunstwerken, als gevolg van de bezuinigingen op het betrokken budget?
- 3 Heeft de gemeente Lansingerland voldoende zicht op de risico's gerelateerd aan de gekozen onderhoudsstrategie en de bezuinigingen op het budget?
- 4 Heeft de gemeente Lansingerland adequate maatregelen genomen om deze risico's te beheersen?

3 aanpak

documenten

Voor de quick scan zullen verschillende documenten geraadpleegd worden. Hierbij valt te denken aan:

- beheerplan civiele kunstwerken (12 augustus 2012);
- integraal beheerplan 2013-2013, afdeling beheer openbare ruimte (3 september 2012);
- integraal beleidskader beheer openbare ruimte (11 september 2012);
- kwalitatieve inspectiegegevens van het areaal;
- uitvoeringsplanning die op basis van de urgentiecodering wordt opgesteld en afgewerkt;
- meerjarenplanning en –begroting die gebaseerd is op de uitgevoerde inspecties;
- documenten die inzicht bieden in risico's die gerelateerd zijn aan het beheer van civiele kunstwerken en de wijze waarop deze worden beheerst;
- relevante beleidsdocumenten zoals kadernota's, begrotingen en jaarverslagen.

interviews

Er zullen gesprekken met betrokkenen worden gevoerd. Het ligt in de verwachting dat in ieder geval interviews zullen worden gehouden met:

- de wethouder beheer buitenruimte;
- de beheerder van civiele kunstwerken;
- één of meerdere ambtelijk medewerkers betrokken bij het beleid en uitvoering met betrekking tot het beheer van civiele kunstwerken;
- onafhankelijke deskundigen op het terrein van civiele kunstwerken.

normen

Hieronder is aangegeven welke normen de rekenkamer onder meer zal hanteren bij de beantwoording van de deelvragen. Deze normen zijn in algemene termen gesteld en vloeien logisch voort uit de vraagstelling. Het is mogelijk dat in de loop van het onderzoek aanleiding bestaat normen te wijzigen of specifieker te formuleren. In dat geval zal de rekenkamer die wijzigingen toelichten in de rapportage.

1 Welke uitgangspunten hanteert de gemeente Lansingerland voor het beheer van civiele kunstwerken?

normen:

- Dit is een beschrijvende vraag. Bij de beantwoording ervan hanteert de rekenkamer dan ook geen normen.

2 Welke keuzes heeft de gemeente Lansingerland gemaakt in de uitvoering van het beheerplan civiele kunstwerken, als gevolg van de bezuinigingen op het betrokken budget?

normen:

- Dit is een beschrijvende vraag. Bij de beantwoording ervan hanteert de rekenkamer dan ook geen normen.

3 Heeft de gemeente Lansingerland voldoende zicht op de risico's gerelateerd aan de gekozen onderhoudsstrategie en de bezuinigingen op het budget?

normen:

- De gemeente heeft de risico's die samenhangen met de onderhoudsstrategie en de bezuinigingen benoemd en geprioriteerd.
- De gemeente heeft inzicht in de aard en omvang van deze risico's.

4 Heeft de gemeente Lansingerland adequate maatregelen genomen om deze risico's te beheersen?

normen:

- De gemeente neemt tijdig adequate maatregelen om deze risico's te beheersen dan wel te verminderen.

4 organisatie en planning

4-1 organisatie

De quick scan zal worden uitgevoerd door een onderzoeksteam van de rekenkamer bestaande uit:

- mevrouw Yiman Fung (projectleider)
- mevrouw Nicole Kuijpers

4-2 planning

De uitvoering van de quick scan start eind november 2013 en zal resulteren in publicatie van de rapportage in april/mei 2014.